

АВАР МАЦИ ГУРЖИСТАНАЛДА ხუნძური ენა საქართველოში



Регионалзул яги рикIкIкен дагьал
миллатазул мацIазул хартия

რეგიონული ან უმცირესობათა
ენების ევროპული ქარტია

► coe.int/minlang

Нухмалъи
ენის გზამკვლევი

COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE

Регионаლзул яги рикIкIен дагьал миллатазул мацIазул Европалялул хартия буго Европалялул Советалзул конвенция. Гьель кумек гьабулеб буго рикIкIен дагьал миллатазул мацIал цIунизе, жиндирго ватIаналда кIалъазе рекъон. МацIалзул хартияль кумек гьабулеб буго батIи-батIиял тадбирал мацIазул хIажатал жал чIезабиялъе, эхеде рахъинаризе ва лъазе батIаго гьабун школазда, культуриял тадбиразда, медиялда, компаниязда ва администрациялул органазда.

1999 сональ Европалялул Советалде ГIахъаллъараб мехаль, Гуржистаналь тIаде босун буго мацIазул Европалялул хартиялул ратификация. Гуржистанальлул хIукуматаль гьабизе буго хартиялул ратификация ва мацIалзул хартия тIобитIизе буго пачалихъалда, документаль кумек гьабизе буго авар мацI цIунизе, рикIкIен дагьал миллатазул цо-цо мацI бутелзул гьеб кIалъалел руго Гуржистаналда. ТIад босулеб буго Европалялул хартияль цебекунго бихъизабураб данде ккезабулеб гьадинал тадбирал ва Гуржистаналь хIалтIизабизе буго авар мацIалъе голо.

Ккве рахъ гьаб тадбиразде: нужецаги кидаго хIалтIулеб батани авар мацI батIи-батIиял сфераязде, нужеца батIа-бахъараб бутIа бачизе буго авар мацI цIуниялул ва загьир гьабиялул ишазде.

რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქართია წარმოადგენს ევროპის საბჭოს კონვენციას, რომელიც ხელს უწყობს იმ უმცირესობათა ენების დაცვას, რომლებმაც ტრადიციულად საუბრობენ ქვეყანაში. ენათა ქართია ითვალისწინებს ხელშეწყობის სხვადასხვა ღონისძიებებს, რომლებიც შექმნილია იმის უზრუნველსაყოფად და წასახალისებლად, რომ მოხდეს ამ ენების საჯაროდ, განსაკუთრებით სკოლებში, კულტურულ ღონისძიებებში, მედიაში, კომპანიებსა და ადმინისტრაციულ ორგანოებში გამოყენება.

1999 წელს ევროპის საბჭოში გაწევრიანების დროს, საქართველომ იკისრა რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქართის რატიფიცირება. როგორც კი საქართველოს ხელისუფლება მოახდენს ქართის რატიფიცირებას და დოკუმენტი შევა ძალაში, იგი ხელს შეუწყობს ხუნძური ენის დაცვასაც, რადგან იგი წარმოადგენს უმცირესობათა იმ ერთ-ერთ ენას, რომელმაც ტრადიციულად საუბრობენ საქართველოში. მოცემული ენის გზამკვლევი მოიცავს ენების ევროპული ქართით კავალისწინებულ ხელშეწყობის იმ ღონისძიებებს, რის გამოყენებასაც საქართველო აპირებს ხუნძურის მიმართ.

მხარი დაუჭირეთ ამ ღონისძიებებს: თუ თქვენც რეგულარულად იყენებთ ხუნძურ ენას სხვადასხვა სფეროში, თქვენ მნიშვნელოვან წვლილს შეიტანთ ხუნძურის, როგორც საქართველოს ენის, შენარჩუნებისა და განვითარების საქმეში.

МУРАДАЛ ВА ПРИНЦИПАЛ

— Гуржистаналъ жиндирго политика, законал ва практикаал ишал авар мацІалдалъун гьадинал территориязда, гьѐб мацІ хІалтІаралъуб ва гьѐб мацІалъул уяб хІалалъ данде кколѐдухъ, гІуцІизе буго гьадинал мурадал ва аслуялделъун:

- ▶ Авар мацІ загьир гьѐби култураалъул бечелъи бихъизабизе гІоло
- ▶ Авар мацІалъул географияб ареал цІуни букІараб яги цІияб администрацияб битыялъ квалквал гьѐбичІого тезе авар мацІ цебетІеялъѐ
- ▶ Авар мацІ цебетІеялъѐ къварарал тадбирал гьѐри гьѐб цІуниялъул мурадалъ
- ▶ КІалзул ва хъваялъул къагІидаялъ, халкъалда цебесан ва жиндиргояб гІумруялда авар мацІ хІалтІизабизе квербакъи
- ▶ Хартиялъ цебекунго хІисабалда босараб сфераязде авар мацІалъ кІалъалел группаздехун гьоркъоблъи цІуни ва цебетІей; Култураиял хурхенал тІобитІи пачалихъалда гІумру гьѐбулел цогидал батІияб мацІалъ кІалъалел группазда цадахъ

МИЖНАБИ ДА ПРИНЦИПАБИ

— საქართველო საკუთარ პოლიტიკას, კანონმდებლობასა და პრაქტიკულ საქმიანობას ხუნძური ენის მიმართ იმ ტერიტორიის ფარგლებში, სადაც ეს ენა გამოიყენება და ამ ენის კონკრეტული სიტუაციის შესაბამისად, ააგებს შემდეგ მიზნებსა და პრინციპებზე დაყრდნობით:

- ▶ ხუნძური ენის აღიარება კულტურული სიმდიდრის გამოხატულებად
- ▶ ხუნძური ენის გეოგრაფიული არეალის პატივისცემა იმის უზრუნველსაყოფად, რომ არსებული ან ახალი ადმინისტრაციული დაყოფა დაბრკოლებას არ წარმოადგენდეს ხუნძური ენის განვითარებისათვის
- ▶ საჭიროების შემთხვევაში, ხუნძური ენის განვითარებისათვის გადამჭრელი მოქმედების აუცილებლობის უზრუნველყოფა, მისი დაცვის მიზნით
- ▶ ზეპირი და წერილობითი ფორმით, საჯაროდ და პირად ცხოვრებაში ხუნძური ენის გამოყენების ხელშეწყობა და/ან წახალისება
- ▶ ქართილთათვის გათვალისწინებულ სფეროებში ხუნძურ ენაზე მოლაპარაკე ჯგუფებს შორის კონტაქტების შენარჩუნება და განვითარება, აგრეთვე კულტურული ურთიერთობების დამყარება სახელმწიფოში მცხოვრებ სხვა ჯგუფებთან, რომლებიც განსხვავებულ ენებზე საუბრობენ

- ▶ Лъаялъул къагИдаялъ киналго данде кколел этапазде авар мацІ цІалиялъе ва лъазабиялъе рекъараб къагИдаялъул ва рес рекъеялъул хъезабураблъун бүкИнаби
- ▶ Авар мацІалъ кІалъаларел гІадамазе мацІ лъазабиялъе шартІал гІуцІизе, гьел гьеб территориялда гІумру гьабулел ратани, авар мацІ хІалтІулеб батани ва гьеб лъазабизе боқьун батани
- ▶ Университетазда яги гьединал учреждениязда авар мацІ лъазабиялъе ва гІелмияб цІех-рехалъе квербакъи
- ▶ Гъаб хартиялъ цебекунго хІисабалда босараб сфераязде пачалихъазда гьоркъоб хисиялъул данде кколел къагИдаязул квербакъи авар мацІалъе.

Гуржистаналъ тІад босулеб буго нахъе гъабизе яги жеги гъабун батичІони, авар мацІ хІалтІизабиялъе гІоло кинал ратаниги данде кколеларел ишал, нахъе тІами битІун кколеларел шартІалги. Нух бихъизабураб гъаб мацІалъул цІІуниялъе гІоло ва загьир гъабизе тІагІин бахъун гутІизе яги хІинкъи гьечІого. Авар мацІ хІалтІизабизе хасал тадбирал гъари. Гъадиана мурадалъ бихъизабулел буго гъаб мацІалъ кІалъалел ва цогидал халкъазда гьоркъоб ращалъи гІуцІи. Дандекколедухъ босулеб буго гъаб мацІалъулхасал шартІал, риккІине гьечІо дискриминациялъул ишлъун цІикІун тІиритІарал мацІазде кІалъалездалъун.

- ▶ ганаатлеების სისტემის ყველა შესაბამის საფეხურზე ხუნძური ენის სწავლებისა და შესწავლის სათანადო ფორმებისა და საშუალებების უზრუნველყოფა
- ▶ ხუნძურ ენაზე არამოსაუბრე პირებისათვის ენის შესასწავლად პირობების შექმნა, თუ ისინი ცხოვრობენ იმ ტერიტორიაზე, სადაც ეს ენა გამოიყენება და აქვთ მისი შესწავლის სურვილი
- ▶ უნივერსიტეტებსა ან შესაბამის დაწესებულებებში ხუნძური ენის შესწავლისა და კვლევის ხელშეწყობა
- ▶ ამ ქართიით გათვალისწინებულ სფეროებში სახელმწიფოთაშორისი გაცვლების შესაბამისი ფორმების ხელშეწყობა ხუნძური ენისთვის.

ხუნძური ენის გამოყენების მიმართ, საქართველო იღებს ვალდებულებას აღკვეთოს, თუ ჯერ არ აღუკვეთავს, ნებისმიერი გაუმართლებელი გამორჩევა, გამორიცხვა, შეზღუდვა ან უპირატესობის მინიჭება, რომელიც მიმართულია ამ ენის შენარჩუნებისა და განვითარებისათვის ხელის შეშლისა ან საფრთხეში ჩაგდებისაკენ. ამასთან, ხუნძური ენის სასარგებლოდ სპეციალური ზომების მიღება, რომლებიც მიზნად ისახავს ამ ენაზე მოლაპარაკეთა და დანარჩენ მოსახლეობას შორის თანასწორობის ხელშეწყობას, ან რომლებიც სათანადოდ იღებს მხედველობაში ამ ენის განსაკუთრებულ პირობებს, არ ჩათვლება დისკრიმინაციის აქტად უფრო გავრცელებულ ენებზე მოლაპარაკეთა მიმართ.

Гуржистаналь тIад босулеб буго, данде кколеб тадбириздалъун квер-кумек гьаби киналго мацIалъул группазда гьоркьобцоцазда ричIჩИзизе ва пачахъалда хъезабураблъун букIинабизе лъаялъул ва махшелалъул хIадурлъиялъул мурадалде ккезе гьаби авар мацIалъе хIурмат ва толерантлъи; гьединго эхеде бахъинаризе масмедия гьебго мурадалде рахъине гIоло.

Гуржистаналь тIад босулеб буго авар мацIалъ кIалъалел группаялъул хIажаталшинал жал ва гьез абурал мурадал. КъвариГIараб мехалъ гуржистаналь эхеде рахъинаризе хасал органал гIуцIи, мурад батани хIукуматалъул органазе советал къезе авар мацIалъул хIакъалъул киналго жавабазде.

ЛЪАЙ

— Лъаялъул хIакъалъул гуржистаналь тIад босулеб буго доб территориялда, авар мацI хIалтIулеб батани, гьаб мацIалъул киб-щиб бугебали балагъун ва пачалихъалъул мацI цIализе квалквал гьабун гутIизе:

- ▶ Квербакъи гьаби школадегIан лъаялъул батIа гьабураб бутIа авар мацIалъ гьединал цIалдохъабазе гIайги, хъизамазги гьебго гьарулеб бугони ва гьелги гIурал ругони

საქართველო იღებს ვალდებულებას, შესაბამისი ღონისძიებებით ხელი შეუწყოს ურთიერთგაგებას ქვეყნის ყველა ლინგვისტურ ჯგუფს შორის. კერძოდ, ქვეყანაში განათლებისა და პროფესიული მომზადების სფეროში შემუშავებულ სამოქმედო მიზნებს შორის მოახდინოს ხუნძური ენის მიმართ პატივისცემის, გაგებისა და ტოლერანტული დამოკიდებულების ჩართვა და ასევე, წახალისოს მასმედია ამავე მიზნების მისაღწევად.

ხუნძური ენის მიმართ პოლიტიკის განსაზღვრისას, საქართველო მხედველობაში მიიღებს ამ ენაზე მოლაპარაკე ჯგუფების საჭიროებებსა და მათ მიერ გამოთქმულ სურვილებს. აუცილებლობის შემთხვევაში, საქართველოს მიერ წახალისდება ისეთი ორგანოების შექმნა, რომელთა მიზანია ხელისუფლების ორგანოებისათვის რჩევების მიცემა ხუნძურ ენასთან დაკავშირებულ ყველა საკითხზე.

განათლება

— განათლებასთან მიმართებაში, საქართველო ვალდებულებას იღებს იმ ტერიტორიაზე, სადაც ეს ენა გამოიყენება, ამ ენის მდგომარეობის მიხედვით და სახელმწიფო ენის სწავლებისათვის ზიანის მიყენების გარეშე:

- ▶ ხელმისაწვდომი გახადოს სკოლამდელი განათლების მნიშვნელოვანი ნაწილი ხუნძურ ენაზე იმ მოსწავლეთა მიმართ მაინც, რომელთა ოჯახებიც ამას ითხოვენ და რომელთა რაოდენობაც საკმარისად ჩაითვლება

- ▶ Хъезабураблъун букІинабизе авар мацІ цІализе байбихъараб лъаялде гъорлъ, цІалиялъул программалъул бахъараб бутІа гІадин гъадинал цІалдохъабазе гІаги, хъизамазги гъебго гъарулеб бугони ва гьелги гІурал ругони.
- ▶ Хъезабураблъун букІинабизе авар мацІ цІализе гъоркъохъеб лъаялде гъорлъ, цІалиялъул программалъул бахъараб бутІа гІадин гъадинал цІалдохъабазе гІаги, хъизамазги гъебго гъарулеб бугони ва гьелги гІурал ругони
- ▶ Хъезабураблъун букІинабизе авар мацІ цІализе университеталъул яги цІикІараб лъаялъул дисциплинаыалъул къагІидаль
- ▶ Хъезабураблъун букІинабизе авар мацІ цо-цо дисциплина гІадин цІализабизе балугъазда ва къотІи гъечІеб лъаялде гъорлъ
- ▶ Хъезабураблъун букІинабизе учителзабазул аслияб ва махъалилаб хІадурлъи, тІадаб бугелъул авар мацІалъ лъай босизе гІоло хІажатал тадбирал гъаризе
- ▶ ГІуцІизе тІад балагъулел органал яги гъединал органал, гъез къезе ккола жаваб авар мацІ цІалиялъе тІадкъаял яги загьир гъабеялъе данде кколеб прогрессалъул
- ▶ Убрунгвельгос хундური еნის სწავლება დაწყებითი განათლების ფარგლებში, როგორც სასწავლო პროგრამის შემადგენელი ნაწილი იმ მოსწავლეთა მიმართ მაინც, რომელთა ოჯახებიც ამას ითხოვენ და რომელთა რაოდენობაც საკმარისად ჩაითვლება.
- ▶ Убрუნгвельгოს ხუნდური ენის სწავლება საშუალო განათლების ფარგლებში, როგორც სასწავლო პროგრამის შემადგენელი ნაწილი იმ მოსწავლეთა მიმართ მაინც, რომლებიც, ან ზოგიერთ შემთხვევაში, რომელთა ოჯახებიც, ამას ითხოვენ და რომელთა რაოდენობაც საკმარისად ჩაითვლება
- ▶ Убрუნгვельგოს ხუნდური ენის შესწავლა უნივერსიტეტის ან უმაღლესი განათლების დისციპლინის ფორმით
- ▶ Убрუნгვельგოს, რომ ხუნდური ენა ერთ-ერთი დისციპლინის სახით ისწავლებოდეს ზრდასრულთა და უწყვეტი განათლების ფარგლებში
- ▶ Убрუნгვельგოს მასწავლებელთა საბაზისო და შემდგომი პროფესიული მომზადება, რომელიც აუცილებელია ხუნდურ ენაზე განათლების მიღებისათვის საჭირო ღონისძიებების განსახორციელებლად
- ▶ შექმნას საზედამხედველო ორგანო ან ორგანოები, რომლებიც პასუხისმგებელი იქნებიან ხუნდური ენის სწავლების დაწესების ან განვითარებაში

мониторингалде ва гъез тІад босараб тадбиразул хІакъалъуль лъазе буго киназдаго.

Лъаялдалъун доб территориялда киб хІалтІизабизе батичІониги авар мацІ гуржистаналь тІад босулеб буго ихтияр къезе, эхеде рахъинаризе яги хъезабураблъун букІинабизе авар мацІаль яги авар мацІ цІали, лъаялъул киналго данде кколел этапазде, авар мацІаль кІальалел чагІаз гъаб битІараблъун чІезабулеб батани.

СУДАЛЪУЛ ОРГАНАЛ

— Гуржистаналь тІад босулеб буго судалъул рахъалдалъун гъениб гІумру гъабулел чан чи ватаниги, авар мацІ лъица хІалтІизабулеб батаниги, данде ккезабулеб буго гъоркъ бикъизабеялъул гІурхъиял гъаб мацІальул хІалалда рекъон ва гъадиаб шартІаль гъаб пункталь хъезабураблъун рукІинарурал гІурхъиял судьясдалъун бегъуларо гъадин бичазе квалквал гъабулел битІараб хІукму гъабиялъе:

УГОЛОВНОЕ СУДОПРОИЗВОДСТВОЯЛДА:

- ▶ Хихтияр къезе судопроизводствоялъуль хІалтІулел суд алде жалго швараб мехаль, гъесда лъазе кола авар мацІ хІалтІизабизе цІикІараб

მიღწეული პროგრესის მონიტორინგზე და მათ მიერ მიღებული ღონისძიებების შესახებ პერიოდული მოხსენებების შედგენაზე, რომლებიც გახდება საჯარო.

განათლებასთან მიმართებაში, იმ ტერიტორიაზე, სადაც ტრადიციულად არ გამოიყენება ხუნძური ენა, საქართველო ვალდებულია იღებს ნება დართოს, წაახალისოს ან უზრუნველყოს ხუნძურ ენაზე ან ხუნძური ენის სწავლება განათლების ყველა შესაბამის საფეხურზე, თუ ხუნძურ ენაზე მოლაპარაკეთა რაოდენობა ამას ამართლებს.

სასამართლო ორგანოები

— საქართველო ვალდებულია იღებს, იმ სასამართლო ოლქების მიმართ, სადაც მცხოვრებთა რაოდენობა, რომლებიც იყენებენ ხუნძურ ენას, ამართლებს ქვემოთ განსაზღვრულ ზომებს, ამ ენის მდგომარეობის შესაბამისად და იმ პირობით, რომ ამ პუნქტით უზრუნველყოფილი ზომები მოსამართლის მიერ არ უნდა განიხილებოდეს ისეთებად, რომლებიც აბრკოლებს მართლმსაჯულების სათანადოდ განხორციელებას:

სისხლის სამართალწარმოებაში:

- ▶ უზრუნველყოს, რომ ბრალდებული სარგებლობდეს ხუნძური ენის გამოყენების უფლებით. აუცილებლობის შემთხვევაში, თარჯიმანთა და მთარგმნელთა

харж бахъичІого букІине. Нагагъ къвариГІанани бусинабулезул хъулухъалъул пайдаялдалъун.

**ГРАЖДАНИЯБ
СУДОПРОИЗВОДСТВОЯЛДА:**

- ▶ Ихтияр къезе судопроизводствоялъул хІалтІулел судалде жалго щвараб мехаль, гьесда лъазе ккола авар мацІ хІалтІизабизе цІикІараб харж бахъичІого букІине. Нагагъ къвариГІанани бусинабулезул хъулухъалъул пайдаялдалъун.

**АДМИНИСТРАЦИЯБ
СУДОПРОИЗВОДСТВОЯЛДА:**

- ▶ Ихтияр къезе судопроизводствоялъул хІалтІулел судалде жалго щвараб мехаль, гьесда лъазе ккола авар мацІ хІалтІизабизе цІикІараб харж бахъичІого букІине. Нагагъ къвариГІанани бусинабулезул хъулухъалъул пайдаялдалъун.

Гуржистаналь тІад босулеб буго пачалихъалъул бищунго кІвар ругел законалъул актал ва документал авар мацІаль рагъарал лъугъинабизе, гьел авар мацІаль кІалъалезул хІакъалъул хъван ругони ва гьединал документал цогидаб къагІидаялъ гъезие рагъарал ратичІони.

момсабхурების უზრუნველყოფით, დაინტერესებული პირებისათვის ზედმეტი ხარჯების დაკისრების გარეშე.

**სამოქალაქო
სამართალწარმოებაში:**

- ▶ ნება დართოს, რომ სამართალწარმოების მონაწილე მხარის სასამართლოში პირადად გამოცხადებისას, მას შეეძლოს ხუნძური ენის გამოყენება მისთვის დამატებითი ხარჯების დაკისრების გარეშე. აუცილებლობის შემთხვევაში, თარჯიმანთა და მთარგმნელთა მომსახურების გამოყენებით.

**ადმინისტრაციულ
სამართალწარმოებაში:**

- ▶ ნება დართოს, რომ სამართალწარმოების მონაწილე მხარის სასამართლოში პირადად გამოცხადებისას, მას შეეძლოს ხუნძური ენის გამოყენება მისთვის დამატებითი ხარჯების დაკისრების გარეშე. აუცილებლობის შემთხვევაში, თარჯიმანთა და მთარგმნელთა მომსახურების გამოყენებით.

საქართველო ვალდებულიებას იღებს ხუნძურ ენაზე ხელმისაწვდომი გახადოს სახელმწიფოს ყველაზე მნიშვნელოვანი საკანონმდებლო აქტები, აგრეთვე ის დოკუმენტები, რომლებიც კონკრეტულად შეეხება ამ ენაზე მოლაპარაკებებს, თუკი ეს დოკუმენტები სხვა საშუალებით უკვე არ არის მათთვის ხელმისაწვდომი.

**АДМИНИСТРАЦИЯЛ ОРГАНАЛ ВА
КИНАЛГО ХЪЛУХЪАЛ**

— Пачалихъалъул гъадинал администрациял областазде, гъез гIумру гъабулеб бакIалда авар мацIаль кIалъалел жамагIаталъул гIурал чагIи ратани, битIараблъун рикIулеб буго гьоркъ бикъиялъул гIурхъи боси, ва гъаб мацIалъул кинаб хIал батаниги цебекунго хIисабалда босиялъ, гуржистаналь тIад босулеб буго, гъединал гIурхъиял гъеб бажаризе бегъила объективияб хIалалъ:

- ▶ Хъезабураблъун бунIинабизе авар мацIаль кIалъалел гIадамазе гъезда бажаризе гъаб мацIаль бахъараб рекIехъе лъаялъул хъваялъул гIарзаязул вакиллъи
- ▶ ЖамагIаталъул квер щоледухъ гIатIидго гъабизе хIалтIизабураб администрациялъул асарал ва къагIидаял авар мацIаль яги кIиго мацIаль;

Регионазул органазе, гъеб территориялдаги жамагIаталъул авар мацIаль кIалъалел гIурал чагIи гъадигIанал ратани, битIараблъун рикIулеб буго гьоркъ бикъиялъул гIурхъиялъул боси, гуржистаналь тIад босулеб буго, ихтияр къезе яги эхеде рахъинаризе:

- ▶ Авар мацIаль кIалъалел гIадамаздалъун кIалзул яги хъваялъул гIарзаязул загьир гъаби гъаб мацIаль.

**АДМИНИСТРАЦИЯЛ ОРГАНОУБИ
ДА САЖАРОУ САМСАХЪУРАБИ**

— Сабелмъиფოს им админისტрациულ олქებში, სადაც ცხოვრობს ხუნძურ ენაზე მოლაპარაკე მოსახლეობის საკმარისი რაოდენობა, რომელიც ამართლებს ქვემოთ განსაზღვრული ზომების მიღებას, და ამ ენის მდგომარეობის გათვალისწინებით, საქართველო ვალდებულია იღებს, იმ ზომით, რითაც ეს ობიექტურად შესაძლებელი იქნება:

- ▶ უზრუნველყოს, რომ ხუნძურ ენაზე მოლაპარაკე პირებს შეეძლოს ამ ენაზე შედგენილი ზეპირი ან წერილობითი განცხადებების წარდგენა
- ▶ მოსახლეობისათვის ხელმისაწვდომი გახადოს ფართოდ გამოყენებული ადმინისტრაციული ტექსტები და ფორმები ხუნძურ ენაზე ან ორენოვან ვერსიებში;

ხელისუფლების იმ ადგილობრივ ორგანოთა მიმართ, რომელთა ტერიტორიაზეც მოსახლეობის ხუნძურ ენაზე მოლაპარაკეთა რაოდენობა ისეთია, რომ ამართლებს ქვემოთ განსაზღვრული ზომების მიღებას, საქართველო ვალდებულია იღებს, ნება დართოს და/ან წაახალისოს:

- ▶ ხუნძურ ენაზე მოლაპარაკე პირების მიერ ზეპირი ან წერილობითი განცხადებების წარმოდგენის შესაძლებლობა ამ ენაზე.

ХИкуматалъул администрациялъул
органазул яги гъезул цIаралдалъун
иш тIубазабилездалъун цадахъ
цоцаздехун бухъеналъ хъезабураблъун
букIинабизе, гуржистаналъ тIад
босулеб буго, жиндир территориялда
хIалтIизабулеб батани гъаб мацIалъул
шиб-кин бугебали данде коледухъ ва
кигIан битIараб санагIатаб бегъила:

- ▶ Ихтияр къезе авар мацIалъ
кIалъалел гIадамазе бихъизабизе
гъаб мацIалъе гIуцIараб гъари.

Администрациялъул органалгун
цадахъ авар мацI хIалтIизабизе
хъезабураблъун букIинабиялъе,
гуржистаналъ тIад босулеб буго,
гъадинал гIурхъиял загьирлъизабизе:

- ▶ КъваригIел кканани
хъезабураблъун букIинабизе
хъваялъул яги кIалзул лъаялъул
бусинаби
- ▶ ЖамагIаталъул хъулухъалде
хъулухъалъулаб иш ва тIадаб
мехалъ, гъозул ва жамагIаталъул
хъулухъалъул цогидал
хIалтIулезулги професиялъул
хIадурлъи
- ▶ Авар мацI лъалеб жамагIаталъул
хъулухъалъулаб гъари бажарараб
куц рази гъаризе гъезул дол
территориялда тIадкъайгун цадахъ,
гъаб мацI хIалтIулеб батIани.

ხელისუფლების ადმინისტრაციული
ორგანოების ან მათი სახელით
მოქმედი პირების მიერ საჯარო
მომსახურების უზრუნველყოფასთან
დაკავშირებით, საქართველო
ვალდებულია იღებს, მისი
ტერიტორიის ფარგლებში, სადაც
გამოიყენება ხუნძური ენა, ამ
ენის მდგომარეობის შესაბამისად
და რამდენადაც ეს რეალურად
შესაძლებელი იქნება:

- ▶ ნება დართოს ხუნძურ ენაზე
მოლაპარაკე პირებს წარადგინონ
ამ ენაზე შედგენილი თხზვნა.

ადმინისტრაციულ ორგანოებთან
ურთიერთობებში ხუნძური ენის
გამოყენების უზრუნველსაყოფად,
საქართველო ვალდებულია იღებს,
განახორციელოს შემდეგი ზომები:

- ▶ საჭიროების შემთხვევაში,
უზრუნველყოს წერილობითი ან
ბეპირი თარგმანი
- ▶ საჯარო სამსახურში მოხელეთა
დასაქმება და აუცილებლობის
შემთხვევაში, მათი და საჯარო
სამსახურის სხვა თანამშრომელთა
პროფესიული მომზადება
- ▶ ხუნძური ენის მცოდნე საჯარო
მოხელეთა თხოვნების
შეძლებისდაგვარად
დაკმაყოფილება მათი იმ
ტერიტორიაზე დანიშვნასთან
დაკავშირებით, სადაც
გამოიყენება ეს ენა.

МЕДИЯ

— Авар мацІаль кІалъалезул мурадал цІуниядалъун, гуржистаналь тІад босулеб буго гьѐб территориялда, гьаб мацІ хІалтІулеб батани, гьаб мацІальул битІараб хІалалъ дандекколедухъ ва гьаб гІурхъиялда пачалихъалъул хІукуматалъул органазул битІараб яги битІун гурѐб компетенциялъул, вакиллъун вугѐв ролалъ цебекунго хІисабалда босараб, медиялъул жиндаго чІараб автономиялъул кьучІ цІуниядалъун:

-гьѐлъул цебекунго хІисабалда босараблъун, радио ва телевизиялъ хьулхъ гьабизе буго киналго ишазе:

- ▶ Хьезабураблъун букІинабизе теле-радиовестникалъ авар мацІаль программаял гьаби
- ▶ Квер-кумек гьабизе авар мацІаль аудио ва аудиовизуалияб продукция гьаби ва дистрибуцияги
- ▶ Квер-кумек гьабизе авар мацІаль цо газета гІайги бахъизе яги цІунизѐ
- ▶ ХІалтІизабизе финансазул сабабал авар мацІаль аудио-визуалияб продукциялдалъунги

მეღია

— ხუნძურ ენაზე მოლაპარაკე პირთა ინტერესების გათვალისწინებით, საქართველო ვალდებულიებას იღებს იმ ტერიტორიაზე, სადაც გამოიყენება ეს ენა, ამ ენის კონკრეტული სიტუაციის შესაბამისად და ამ სფეროში სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოების პირდაპირი ან არაპირდაპირი კომპეტენციის, უფლებამოსილებისა და როლის გათვალისწინებით, მედიის დამოუკიდებლობისა და ავტონომიის პრინციპების დაცვით:

- იმის გათვალისწინებით, რომ რადიო და ტელევიზია ემსახურებიან საჯარო საქმეს:

- ▶ სათანადოდ სათანადოდ უზრუნველყოს, რომ ტელე-რადიო მაუწყებლობამ წარმოადგინოს პროგრამები ხუნძურ ენაზე
- ▶ წაახალისოს და/ან ხელი შეუწყოს ხუნძურ ენაზე აუდიო და აუდიო-ვიზუალური პროდუქციის წარმოებას და დისტრიბუციას
- ▶ წაახალისოს და/ან ხელი შეუწყოს ხუნძურ ენაზე სულ მცირე ერთი გაზეთის შექმნას და/ან შენარჩუნებას
- ▶ გამოიყენოს ფინანსური დახმარების არსებული საშუალებები ხუნძურ ენაზე შექმნილი აუდიო-ვიზუალური პროდუქციის მიმართაც

- ▶ Рахъ кквезе гьединал журналистазул ва медиялзул цогидал хІалтІухъанасул профессиялзул хІадурлѝиялѝе, авар мацІ лѝица хІалтІизабулеб батани.

Гуржистаналь тІад босулеб буго хъезабураблѝун букІинабизе аскІор ругел пачалихъалдасан радио ва телепрограммаялзул битІараб гІорхѝи гьечІеб бѝхъен гьеб мацІаль, кинаб релѝараб яги лѝикІаб батани авар мацІальул ва квалквал гьабунгүтІизе гьаб мацІаль радиолялзул ва телепрограммаялзул ретрансляциялѝе, мадугъаллѝухъ ругел пачалихъалдасан. Гьегүребги, гуржистаналь тІадбосулеб буго хъезабураблѝун букІинабизе печатальул органазул кумекалдалѝун информациялзул эркенаб свериялѝе гьадианаб мацІаль, хІалтІизе батани авар мацІальул идентияб яги релѝараб кѝагІидалѝ. Эркенлѝиялзул руго тІадал жал ва жавабчилѝи.Нахъе ккезе бегъила кѝотІиял, щартІал, гІорхѝиял яги санкциял, цебекунго хІисабалда босараб закональ ва тІадаб буго демократияб обществоялда улкаялзул безопасностальѝе, улкаялзул территориялзул цолѝиялѝе, хІинкѝи гьечІолѝиялѝе, гІадлү-низамалзул цІүниялѝе ва гІайибазул гІорхѝиялѝе, сагълѝиялзул ва гІамалалзул, хІүрмат ва цогидазул ихтиярал

- ▶ მხარი დაუჭიროს იმ ჟურნალისტთა და მედიის სხვა მუშაკთა პროფესიულ მომზადებას, რომლებიც იყენებენ ხუნძურ ენას.

საქართველო ვალდებულებას იღებს, უზრუნველყოს მეზობელი ქვეყნებიდან რადიო და ტელე-პროგრამების პირდაპირი შეუზღუდავი მიღება იმ ენაზე, რომელიც მსგავსია ან იდენტურია ხუნძური ენის და ხელი არ შეუშალოს ამ ენაზე რადიო და ტელე-პროგრამების რეტრანსლაციას მეზობელი ქვეყნებიდან. ამას გარდა, საქართველო ვალდებულებას იღებს, უზრუნველყოს, რომ შეზღუდვები არ იქნას დაწესებული გამოხატვის თავისუფლებაზე და ბეჭდვითი ორგანოების მეშვეობით ინფორმაციის თავისუფალ მიმოქცევაზე იმ ენაზე, რომელიც გამოიყენება ხუნძური ენის იდენტური ან მსგავსი ფორმით. ზემოხსენებული თავისუფლებების განხორციელება, იმის გამო, რომ იგი შეიცავს მოვალეობებსა და პასუხისმგებლობებს, შეიძლება დაექვემდებაროს

цӀунизе, конфиденцияб хӀалалъ
босараб информация тӀобитӀи тӀаса
бихьинабизе, судалъул хӀукуматалъул
жиндаго чӀеялъул ва хисун къечӀого
цӀунизе.

Гуржистаналъ тӀад босулеб буго
хъезабураблъун букӀинабизе авар
мацӀалъ кӀалъалезул интересал рукӀин
гъединал органазул ишазда, гӀуцӀизе
бегула законалъ дандекколедухъ,
медиялъул эркенлъи ва плурализм
хъезабураблъун букӀинабизе.

исეთ ფორმალობებს, პირობებს,
შეზღუდვებს ან სანქციებს, რომლებიც
გათვალისწინებულია კანონით
და აუცილებელია დემოკრატიულ
საზოგადოებაში ეროვნული
უშიშროების, ტერიტორიული
მთლიანობისა თუ საზოგადოებრივი
უსაფრთხოების, მართლწესრიგის
დაცვისა და დანაშაულებათა
აღკვეთის, ჯანმრთელობისა და
ზნეობის, ღირსებისა და სხვა
პირების უფლებათა დაცვის,
კონფიდენციალურად მიღებული
ინფორმაციის გამჟღავნების თავიდან
აცილებისა, თუ სასამართლო
ხელისუფლების დამოუკიდებლობისა
და მიუკერძოებლობის
შესანარჩუნებლად.

საქართველო ვალდებულია
იღებს, უზრუნველყოს, რომ
ხუნძურ ენაზე მოლაპარაკე პირთა
ინტერესები წარმოდგენილი
ან გათვალისწინებული იქნას
იმ ორგანოების მუშაობაში,
რომლებიც შეიძლება შეიქმნან
კანონის შესაბამისად მედიის
თავისუფლებისა და პლურალიზმის
უზრუნველსაყოფად.

КУЛЬТУРИЯЛ ИШАЛ ВА КУЛЬТУРИЯЛ ИДАРАБИ

— Кულтуриял ишал ва културиял идараби – хасго библиотекаби, видеотекаби, культуралулцентрал, музееял, архивал, академиял, театрал ва кинотеатрал, литератураб хІалтІи ва кинематографиялуд продукция, халкыяб творчество, фестивалал ва культураялуд киналго бутІаби, гьезда гьоркьоб, цІияб технология хІалтІизаби. Гуржистаналь тІад босулеб буго авар мацІ хІалтІулеб территориялда хІкуматалуд хІакимчиялуд органазул компетенциялуд, ихтиярал кьезе:

- ▶ ЛъикІаблъун рикІкІине авар мацІалъе кымат кьолел ва инициативаял ва квер-кумек гьабизе гьаб мацІалъ бахъараб хІалтІиялъе квер-щоледухъ батІи-батІиял ресаз
- ▶ Квер-кумек гьабизеавар мацІалъ бахъараб асаразе квер-щоледухъ батІи-батІиял кьагІидаял

КУЛЬТУРული საქმიანობა და КУЛЬტურის დანახეპულეპეპი

— კულტურული საქმიანობისა და კულტურის დაწესებულებების – განსაკუთრებით ბიბლიოთეკების, ვიდეოთეკების, კულტურის ცენტრების, მუზეუმების, არქივების, აკადემიების, თეატრებისა და კინო-თეატრების, ისევე როგორც ლიტერატურული ნაწარმოებებისა და კინემატოგრაფიული პროდუქციის, ხალხური შემოქმედების, ფესტივალებისა და კულტურის დარგების მიმართ, მათ შორის, ახალი ტექნოლოგიების გამოყენების ჩათვლით, საქართველო ვალდებულია იღებს იმ ტერიტორიაზე, სადაც ხუნძური ენა გამოიყენება და სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოების კომპეტენციის, უფლებამოსილებისა და როლის ფარგლებში:

- ▶ წაახალისოს წაახალისოს ხუნძური ენისათვის დამახასიათებელი გამოხატვის სახეები და ინიციატივები და ხელი შეუწყოს ამ ენაზე შექმნილ ნაშრომებზე ხელმისაწვდომობის სხვადასხვა საშუალებებს
- ▶ ხელი შეუწყოს ხუნძურ ენაზე შექმნილ ნაწარმოებებზე ხელმისაწვდომობის სხვადასხვა

цогидал мацІаз буссинабиялѐ,
дублирааялѐ, жеги тІаде
синхронизациялѐ субтитрал
гъариялѐ кумекалдалъун ва
загъир гъабиялъул нухаз

ფორმებს სხვა ენებზე თარგმანში,
დუბლირებაში, დამატებით
სინქრონიზაციასა და სუბტიტრების
გაკეთებაში დახმარების გაწევისა
და განვითარების გზით

▶ Хъезабураблъун букІинабизе
батІи-батІиял культурааялъул
лъугъа-рихъиязул цадахъ
хІалтІи ва рахъ кквеялѐ
жавабчилъибугел органаз гІарац
бичай авар мацІалѐ, культураияб
лъаялѐ ва гъезул практикааялъул
хІалтІизабиялѐ гъадинал
тадбиризда, гъез кІвар къолеб
буго рахъ кквезе ва цадахъ
хІалтІизе

▶ უზრუნველყოს, რომ
სხვადასხვა სახის კულტურული
ღონისძიებების ორგანიზებასა და
მხარდაჭერაზე პასუხისმგებელმა
ორგანოებმა სათანადო თანხები
გამოყონ ხუნძური ენისა და
კულტურის ცოდნისა და მათი
პრაქტიკული გამოყენებისათვის
იმ ღონისძიებებში, რომლებსაც
ისინი უწევენ ორგანიზებასა და
მხარდაჭერას

▶ Квер-кумек гъабизе гъадинал
къадаралѐ, хъезабураблъун
букІине бугеб, культураияб
ишазде цадахъ хІалтІиялѐ
яги рахъ квеялѐ жавабчилъи
бугел органазе жиндирго
бүюрухълъиялде рукІине гъадинал
персоналалавар мацІ лъикІго
лъалел, цогидаб мацІ (мацІал)
гІадин

▶ ხელი შეუწყოს ისეთ ზომებს,
რომლებიც უზრუნველყოფს,
რომ კულტურული
საქმიანობის ორგანიზების
ან მხარდაჭერისათვის
პასუხისმგებელ ორგანოებს
თავიანთ განკარგულებაში
ჰყავდეთ ისეთი პერსონალი,
რომელიც სრულყოფილად
ფლობს ხუნძურ ენას,
ისევე როგორც დანარჩენი
მოსახლეობის ენას (ენებს)

▶ ЛъикІаблъун рикІкІине авар
мацІალъ кІალъалел вакилчиязул
гъоркъოხъებ гІахъаллъи культураияб

▶ წაახალისოს ხუნძურ ენაზე
მოსაუბრეთა წარმომადგენლების
უშუალო მონაწილეობა
კულტურული საქმიანობების

ишазул планал гьабизе ва
гьел эхеде рахъинаризе тIадал
цартIал гIуцIи

- ▶ ЛъикIаблъун рикIкIине яги квер-
күмек гьабизе гьадинал орган
яги органал гIуцIи жавабчилъи
бугел авар мацIалъ гIуцIун асарал
рактIаризе, копиял цIунизе ва
презентация гьабизе яги загьир
гьабизе.

Доб территориялдалъун, авар
мацI гIадаталда рекъон хIалтIизе
батичIони, авар мацIалъ
кIалъалел кигIанал ратаниги гьаб
битIараблъунги чIезабүлеб батани,
гуржистаналъ тIад босулеб буго
ихтияр кьезе, эхеде рахъинаризе
яги хьезабүраблъун букIинабизе
данде кколел культуриял ишал
ва культуриял идарабитIоцебесеб
пункталъул тIадкъаялда рекъон.

Гуржистаналъ тIад босулеб буго
къватIисел үлкаязда цадахъ
культурияб бухъеназулъ рекъараб
бакI кьезе авар мацIалъе ва
культураялъе, кинаб куцалъ гьеб
загьирлъулеб.

დაგეგმვასა და მათი
წარმართვისათვის აუცილებელი
პირობების შექმნაში

- ▶ წაახალისოს და/ან ხელი
შეუწყოს ისეთი ორგანოს ან
ორგანოების შექმნას, რომლებიც
პასუხისმგებელნი იქნებიან
ხუნძურ ენაზე შექმნილი
ნაწარმოებების შეკრებაზე, ასლის
შენახვასა და პრეზენტაციაზე ან
გამოქვეყნებაზე.

იმ ტერიტორიების მიმართ, სადაც
ტრადიციულად არ გამოიყენება
ხუნძური ენა, თუ ხუნძურ ენაზე
მოლაპარაკეთა რაოდენობა
ამას ამართლებს, საქართველო
ვალდებულიებას იღებს, ნება დართოს,
წაახალისოს და/ან უზრუნველყოს
შესაბამისი კულტურული საქმიანობა
და კულტურის დაწესებულებების
ფუნქციონირება წინა პუნქტის
დებულებების შესაბამისად.

საქართველო ვალდებულიებას
იღებს საზღვარგარეთის ქვეყნებთან
კულტურულ ურთიერთობებში
სათანადო ადგილი დაუთმოს ხუნძურ
ენას და იმ კულტურას, რომლის
გამოხატულებასაც ის წარმოადგენს.

ЭКОНОМИЯБ ВА СОЦИАЛИЯБ ГҮМРУ

— Экономияб ва социалияб ишазделъун хурхеналъ гуржистаналъ тІад босулеб буго кинабго улкаялъул масштаблъ:

- ▶ ТІагинабизе улкаялъул законазда гьорлъ ругел киналго уставал, авар мацІ хІалтІизе гьукъулеб ва цебетІезе бичалареб экономиялъул ва социалияб хьакъалъул хурхен бугеб документазда, батІаго гьабун, захІматалъул договоралда ва техникалялъул документациялда, кин батаниги батІи-батІиял продукциялъул яги гІуцІарал кумекалъул гІадатал
- ▶ Квер-кумек гьабизе яги мурадалда рахъинари авар мацІ хІалтІизабизе цогидаб къагІидалъ, цебекунго хІисабалда босун гьечІеб тІасияб рахъаль гьоркъ-пункталъ.

Экономиял ва социалиял ишаздалъун гуржистаналъ тІад босулеб буго пачалихъалъул хІкуматалъул органазул компетенциялда гьоркъоьб, гьадианаб территориялда, авар мацІ

ЕКОНОМИКУРИ ДА СОЦИАЛУРИ ЦЕХІАКІ

— еконмикур да социалури საქმიანობასთან დაკავშირებით საქართველო ვალდებულებას იღებს მთელი ქვეყნის მასშტაბით:

- ▶ გააუქმოს გააუქმოს ქვეყნის კანონმდებლობაში არსებული ნებისმიერი დებულება, რომელიც გაუმართლებლად კრძალავს ან ზღუდავს ხუნძური ენის გამოყენებას ეკონომიკურ და სოციალურ საკითხებთან დაკავშირებულ დოკუმენტებში, კერძოდ, შრომით ხელშეკრულებებში და ტექნიკურ დოკუმენტაციაში, როგორცაა სხვადასხვა სახის პროდუქციისა თუ მოწყობილობის მოხმარების წესები
- ▶ ხელი შეუწყოს და/ან წახალისოს ხუნძური ენის გამოყენება სხვა საშუალებებით, რომლებიც გათვალისწინებული არ არის ზემოთ მოცემული ქვე-პუნქტით.

ეკონომიკური და სოციალური საქმიანობის მიმართ, საქართველო ვალდებულებას იღებს, სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოების კომპეტენციის ფარგლებში, იმ

ქალთულებ ბათანი, გედინგანგო კიგანაბ
გაბ ბიტარაბ ქალალ ბეგულა:

- ▶ Хъезабураблхун бүкІнабизе
социялиаб тІалабалхул объектазда
– больницазда, херазул рукъазда
ва приютазда авар мацІалъ
хьулухъ гъаби авар мацІалъ
кІалъалел гІадамазе, гьел унтүлеб
мехалъ милат гъабизе къваригІел
бугони ва гьезул агъаз гъабизе
гьел херлъани яги цогидаб гІилла
батани.

Гъаб нухмалъи буго регионазул яги рикІкІен
дагъал миллатазул мацІазул Европаялхул
хартиялхул бигъа гъарун ругел щартІал. Гьел
рехсон руго Гуржистаналхул парламентаლхул
декларациялхул проекталда «Регионазул
яги рикІкІен дагъал миллатазул мацІазул
Европаялхул хартиялхул» ратификациялхул
хІакъалхულъ. Гъаб документ хІадурлхун буго
2013 соналхул июнь моцІалъ «Регионазул
яги рикІкІен дагъал миллатазул мацІазул
Европаялхул хартиялхул» хІакъалхულъ
Гуржистаналъ тІад босараб жал тІубазабизе
гІоло гІуцІараб межведомственниаб
комиссиялхул ва Европаялхул Советалхул
экспертаз. Хартиялхул тІубараб ва аутентияб
версия цІехезе бегულა Европаялхул
Советалхул веб-сайтлда:
[http://conventions.coe.int \(treaty No. 148\).](http://conventions.coe.int (treaty No. 148).)

ტერიტორიაზე, სადაც გამოიყენება
ხუნძური ენა და იმდენად,
რამდენადაც ეს რეალურად
შესაძლებელია:

- ▶ უზრუნველყოს, რომ სოციალური
მზრუნველობის ობიექტებმა,
ისტეები, როგორებიცაა
საავადმყოფოები, მოხუცებულთა
სახლები, თავშესაფრები,
შესთავაზონ ხუნძურ ენაზე
მოლაპარაკე პირებს, რომლებსაც
ესაჭიროებათ მოვლა
ავადმყოფობის, ხანდაზმული
ასაკის ან სხვა მიზეზების გამო,
ამავე ენაზე მათი მიღებისა და
მკურნალობის შესაძლებლობა.

ენის ეს გამკვლევი წარმოადგენს რეგიონული
ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქარტიის
იმ დებულებებს გამარტივებული ფორმით,
რომლებიც მოხსენიებულია საქართველოს
პარლამენტის დეკლარაციის პროექტში
“რეგიონული ან უმცირესობათა ენების
ევროპული ქარტიის” რატიფიკაციის შესახებ.
ეს დოკუმენტი მომზადდა 2013 წლის ივნისში
„რეგიონული და უმცირესობათა ენების შესახებ
ევროპული ქარტიის“ თაობაზე საქართველოს
ვალდებულების შესრულებასთან
დაკავშირებით შექმნილი უწყებათაშორის
კომისიისა და ევროპის საბჭოს ექსპერტების
მიერ. ქარტიის სრული ავთენტური ვერსია
შეგიძლიათ იხილოთ ევროპის საბჭოს ვებ-
გვერდზე:
[http://conventions.coe.int \(treaty No. 148\)](http://conventions.coe.int (treaty No. 148))

Нуж, авар миллаталъул дагъльбиялъул вакилзаби, гьадинго хІалтІизабулбѳ буго миллаталъул дагъльбиялъул цІуниялъе ГІоло гьабураб Европаялъул Советалъул рамка конвенциялъ. Гьаб договоралъ пачалихъалъ кумек гьабулбѳ данде кколѳдухъ щартІал ГІуцІизе миллатазул дагъльбиялъул вакилзабазе, гьѳб цІунизе ГІоло ва загьир гьабизе жиндирго культура ва гьезул идентиялъул аслиял элементал (мацІ, дин, гІадатал, культуриял ирсал) ва ассимиляциялдасан цІунулел руго гьѳдинал ГІадамал. Рамка конвенциялъ цІунулѳб буго обществоялъул ГІумруялда дагълазул мацІалъул ихтияр ва гьѳб тІибитІула гьадинал аспектазде, гьѳб батаниги лъай къеялъул бати ГІадин, батІа гьабунго лъай къеялъул ва профессиялъул хІадурлъиялъул гьоркъоблъиялъул ГІуцІи ва хІалтІизабизе ихтияр, дагълазул мацІалъ лъазе ккола цІарал ва къватІазул цІарал абизе, батІа бахъараб хъвай-хъвагІаялъул дагълазул мацІалъ гьабизе ихтияр, эфѳектияб хІалтІи пачалихъалъул ГІумруялъулъ (гьѳзда гьоркъор хІукумат гурел организациялда) ва цогидал хІукуматалда цадахъ рикІкІен дагъал цІуниялъе договорал гьабун бахъинабизе

тѳкѳვენ, როგორც ხუნძური ეროვნული უმცირესობის წარმომადგენელი, ასევე სარგებლობთ ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის შესახებ ევროპის საბჭოს ჩარჩო კონვენციით. ამ ხელშეკრულებით, სახელმწიფო ხელს უწყობს შესაბამისი პირობების შექმნას ეროვნული უმცირესობების წარმომადგენელთათვის, რათა მათ შეინარჩუნონ და განავითარონ საკუთარი კულტურა და მათი იდენტობის ძირითადი ელემენტები (ენა, რელიგია, ტრადიციები და კულტურული მემკვიდრეობა) და იცავს ასეთ პირებს ასიმილაციისგან. ჩარჩო კონვენცია იცავს სამოგადოებრივ ცხოვრებაში უმცირესობის ენის გამოყენების უფლებას და იგი ვრცელდება ისეთ ასპექტებზე, როგორიცაა სახელმძღვანელოების ქონა, კერძო საგანმანათლებლო და პროფესიული მომზადების ცენტრების შექმნისა და მართვის უფლება, სახელების გამოყენებისა და ქუჩის დასახელებების უმცირესობის ენაზე განთავსების, კერძო ხასიათის წარწერების უმცირესობის ენაზე გაკეთების უფლება, სამოგადოებრივ ცხოვრებაში ეფექტური მონაწილეობა (მათ შორის არასამთავრობო ორგანიზაციებში) და სხვა სახელმწიფოებთან უმცირესობათა დაცვაზე ხელშეკრულებების გაფორმება.

Регионалгул яги рикIкIен дагьал миллатазул мацIазул Европалягул хартия буго Европалягул советалгул конвенция. ТIад босулеб буго европаялягул хартиял цебекунго бихьизабураб данде кезабулеб гьадинал тадбирал ва Гуржистаналъ хIалтIизабизе буго авар мацIалъе гIоло.

Регионалгул яги рикIкIен дагьал миллатазул мацIазул Европалягул хартиялгул ва Европалягул Советалде жеги тIаде информациялъе цIехе нижер веб-сайтал:

*coe.int/minlang
coe.int
coe.ge*

Европаялягул Совет бугои нсанасул ихтиярал цIунулеб цIикIIараб организация континенталда. Гьеб буго 47 улкаялдасан гIуцIараб, 28 буго Европаялягул Союзалгул членаллун. Киналго пачалихъаз – Европаялягул Советалгул членаз гьулбас гьабун буго инсанасул ихтияразул конвенциялда – халкъазда гьоркъосеб договоралда инсанасул ихтиярал, демократия ва законалгул тIадегIанлъи цIунизе. Инсанасул ихтияразул Европаялягул судалъ хал кколеб буго конвенциялгул щартIал тIубазабизе членлун ругел пачалихъазда.

რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქართია წარმოადგენს ევროპის საბჭოს კონვენციას, რომელიც ხელს უწყობს იმ უმცირესობათა ენების დაცვას, რომლებმაც ტრადიციულად საუბრობენ ქვეყანაში. მოცემული ენის გზამკვლევი მოიცავს ენების ევროპული ქართიით გათვალისწინებულ ხელშეწყობის იმ ღონისძიებებს, რის გამოც ენებსაც საქართველო აძირებს ხუნძურის მიმართ.

რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქართისა და ევროპის საბჭომ დამატებითი ინფორმაციისათვის გთხოვთ, ეწვიოთ ჩვენს ვებ-გვერდებს:

*coe.int/minlang
coe.int
coe.ge*

ევროპის საბჭო არის ადამიანის უფლებათა მოწინავე ორგანიზაცია კონტინენტზე. იგი 47 წევრი სახელმწიფოსაგან შედგება, რომელთაგან 28 ევროპის კავშირის წევრია. ევროპის საბჭოს ყველა წევრმა სახელმწიფომ ხელი მოაწერა ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციას – ხელშეკრულებას, რომელიც გამიზნულია ადამიანის უფლებების დემოკრატიისა და კანონის უზენაესობის დასაცავად. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო ზედამხედველობს კონვენციის შესრულებას წევრ სახელმწიფოებში.

AVA
KAT

